

Prilog pripremila: Ljiljana Žanetić

rukovoditeljica Odsjeka za profesionalno usmjeravanje i obrazovanje
Hrvatski zavod za zapošljavanje

STRATEŠKA UTEMELJENOST PODRŠKE OBRAZOVANJU ODRASLIH

Pravo na učenje, prema Općoj deklaraciji o ljudskim pravima Ujedinjenih naroda, jedno je od **temeljnih ljudskih prava**:

«Članak 26.

Svatko ima pravo na obrazovanje. Obrazovanje mora biti besplatno, barem na početnim i općim stupnjevima. Osnovno obrazovanje mora biti obvezno. Tehničko i stručno obrazovanje mora biti dostupno svima; više obrazovanje treba biti pristupačno svima na temelju sposobnosti.

Članak 27.

Svatko ima pravo sudjelovati u kulturnom životu svoje zajednice, uživati u umjetnosti te sudjelovati u znanstvenom razvoju i koristiti njegove prednosti.....

Članak 29.

Svatko ima obveze prema zajednici u kojoj je jedino moguć neovisan i potpun razvoj njegove osobnosti...»¹

Obrazovanje odraslih važna je komponenta sustava cjeloživotnog učenja. Generalna je konferencija UNESCO-a 1976. godine koncept obrazovanja odraslih definirala na način da **uključuje skup svih organiziranih obrazovnih procesa, sadržaja, razina i metoda, bez obzira na to nastavlja li osoba ili zamjenjuje započeto školovanje, razvija svoje sposobnosti i proširuje znanje ili poboljšava svoje tehničke ili stručne kvalifikacije.**

U Hrvatskoj je obrazovanje odraslih istaknuto kao važna sastavnica sustava obrazovanja, a svoju potvrdu dobiva nizom važnih strateških dokumenata. Najvažniji su koraci u razvoju sustava obrazovanja odraslih Vladino prihvaćanje Strategije obrazovanja odraslih u studenome 2004. godine, osnivanje Agencije za obrazovanje odraslih Vladinom Uredbom u svibnju 2006. te izglasavanje Zakona o obrazovanju odraslih u veljači 2007. godine.

Praksa obrazovanja odraslih u Hrvatskoj, po mnogim svojim sastavnicama i obilježjima, danas ne zaostaje za praksom razvijenih zemalja. Hrvatska ima mrežu ustanova za obrazovanje odraslih gotovo na čitavom području, te veliki broj različitih institucija koje, uz svoje redovne djelatnosti, provode i programe obrazovanja odraslih. Obrazovna ponuda, posebno u području neformalnog obrazovanja, velika je i široka, i, u pravilu, nastala je kao odgovor na obrazovne potrebe građana i pravnih osoba.

Formalno obrazovanje odnosi se na programe koji se provode u akreditiranim ustanovama za obrazovanje odraslih (na osnovnoškolskoj, srednjoškolskoj i visokoškolskoj razini). Programi formalnog obrazovanja su odobreni od strane nadležnih državnih tijela, a njihovim

---

¹ Opća deklaracija o ljudskim pravima OUN, 1948.

završetkom stječu se priznate svjedodžbe odnosno kvalifikacije, koje se unose u e-radnu knjižicu.

S druge strane, **neformalno obrazovanje** je oblik obrazovanja koji ne dovodi do stjecanja novih kvalifikacija, nego uključuje kraće organizirane procese učenja usmjerene na osposobljavanje pojedinca za rad, odnosno unaprjeđenje njegovih osobnih i profesionalnih vještina. Obje vrste obrazovanja su važne za tržište rada i osiguravaju profesionalni i osobni razvoj pojedinca.

Nadalje, obrazovanje odraslih povećava socijalnu koheziju i promiče aktivno građanstvo, ali povećava i konkurentnost poduzeća i opći razvoj gospodarstva.

U Hrvatskoj obrazovanje odraslih uključuje sve oblike obrazovanja osoba starijih od 15 godina. Zakonom je određeno da se obrazovanje odraslih temelji na **načelima**:

- cjeloživotnog učenja
- racionalnoga korištenja obrazovnih mogućnosti
- teritorijalne blizine i dostupnosti obrazovanja svima pod jednakim uvjetima, u skladu s njihovim sposobnostima
- slobode i autonomije pri izboru načina sadržaja, oblika, sredstava i metoda
- uvažavanja različitosti i uključivanja
- stručne i moralne odgovornosti andragoških djelatnika
- jamstva kvalitete obrazovne ponude
- poštovanja osobnosti i dostojanstva svakog sudionika.

Dva glavna **cilja obrazovanja odraslih** su (Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije):

1. stjecanje transverzalnih kompetencija pojedinca – inicijativnost i poduzetnost, učiti kako učiti, kulturno izražavanje, društvena uključenost (volonterski, ekološki, politički i slični aktivizmi, usvajanje te primjena demokratskih vrijednosti i stavova), roditeljske vještine, kreativno i umjetničko vrednovanje i izražavanje, razvijanje osnovne ekonomske, financijske i medijske pismenosti dr.
2. usvajanje znanja i vještina koje ciljano omogućuju zapošljivost, veću prilagodljivosti, tj. pokretljivost na tržištu rada

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine koju je Hrvatski sabor usvojio 5. veljače 2021. godine ističe **ključne prioritete obrazovanja odraslih**:

- podizanje kvalifikacijskih standarda nastavnika i ravnatelja te privlačenje i zadržavanje kvalitetnih odgojno-obrazovnih djelatnika, s posebnim naglaskom na one za koje postoji manjak u odgojno--obrazovnom sustavu
- povećanje kvalitete, učinkovitosti i relevantnosti sustava strukovnog obrazovanja kroz jačanje i promicanje učenja temeljenog na radu, izvrsnosti i fleksibilnosti
- daljnji razvoj regionalnih centara kompetentnosti i unaprjeđenje kvalitete rada strukovnih škola te njihovo povezivanje s gospodarstvom i tržištem rada
- razvoj temeljnih kompetencija, uključujući kompetencije »učiti kako učiti« i poduzetničkih kompetencija

- poticanje i nagrađivanje inovativnih, kreativnih i poduzetnih pothvata odgojno-obrazovnih djelatnika i učenika
- poboljšanje kvalitete i relevantnosti programa za obrazovanje odraslih radi povećanja udjela odraslog stanovništva u procesima cjeloživotnog učenja
- jačanje informacijsko-komunikacijske infrastrukture u odgojno-obrazovnim ustanovama i digitalne pismenosti učenika i odgojno-obrazovnih djelatnika
- razvoj cjelovitoga i računalnog sustava osiguranja kvalitete obrazovanja te povećanje razine digitalne zrelosti škola.

OBRAZOVANJE ODRASLIH U AKTIVNOSTIMA HRVATSKOG ZAVODA ZA ZAPOŠLJAVANJE

Odgovornost HZZ-a kao javne ustanove za posredovanje u zapošljavanju je i pokretanje inicijativa za potporu razvoju ljudskih potencijala. Prateći kretanja na tržištu rada, razvijen je cijeli niz mjera i aktivnosti kojima se kroz različite obrazovne aktivnosti unapređuju kompetencije radne snage kako bi mogli bolje odgovoriti na vrlo dinamične potrebe tržišta rada. HZZ pri kreiranju mjera i aktivnosti surađuje s ostalim dionicima na tržištu rada. Osnovno načelo je, dakle, da se polazi od stvarnih obrazovnih potreba gospodarstva - programi se kreiraju nakon istraživanja obrazovnih potreba, koje osim postojećeg stanja (sadašnja radna mjesta) anticipiraju i razvoj (potrebe budućih radnih mjesta).

U kontekstu brzih i često vrlo značajnih promjena koje obilježavaju tržište rada posljednjih nekoliko desetljeća, javlja se potreba za stjecanjem dodatnih znanja i vještina povrh onih stečenih tijekom formalnog obrazovanja.

Kako bismo bili konkurentni na promjenjivom tržištu rada, gdje ubrzani razvoj novih tehnologija i metoda rada potiče promjene u tipičnim radnim zadacima u okviru pojedinog zanimanja, gasi postojeća ili oblikuje nova zanimanja, neophodno je prilagoditi se promjenama te težiti usvajanju novih znanja i vještina koje će unaprijediti našu radnu uspješnost odnosno povećati razinu zapošljivosti ukoliko smo nezaposleni ili razmišljamo o promjeni karijere.

HZZ nositelj je provedbe dviju skupina mjera i aktivnosti što uključuju obrazovanje odraslih:

1. MJERE AKTIVNE POLITIKE ZAPOŠLJAVANJA

a) Obrazovanje nezaposlenih osoba i ostalih tražitelja zaposlenja

Cilj ove mjere je omogućiti osobama prijavljenim u evidenciju nezaposlenih osoba i ostalih tražitelja zaposlenja, stjecanje kompetencija za novo zapošljavanje ili zadržavanje postojećeg radnog mjesta u zanimanjima traženim na tržištu rada.

Podmjera je **završavanje osnovnoškolskog obrazovanja** - u program završavanja osnovne škole mogu se uključiti odrasle osobe starije od 15 godina. Program obrazovanja financira Ministarstvo znanosti i obrazovanja i ono je za polaznike besplatno.

b) Osposobljavanje na radnom mjestu

Cilj je nezaposlenim osobama omogućiti stjecanje praktičnih znanja i vještina za obavljanje poslova određenog radnog mjesta ili obnavljanje vještina izgubljenih tijekom protoka

vremena.

c) Osposobljavanje na radnom mjestu i u ustanovama za obrazovanje odraslih

Cilj je nezaposlenim osobama omogućiti uključivanje u formalne programe obrazovanja za stjecanje praktičnih znanja i vještina za obavljanje poslova određenog radnog mjesta u stvarnom gospodarskom okruženju i u ustanovama za obrazovanje odraslih.

d) Potpore za usavršavanje

Namijenjene su isključivo zaposlenim osobama koje su kod poslodavca zaposlene najmanje jednu godinu. Korisnici mjere su osobe zaposlene u punom radnom vremenu ili nepunom radnom vremenu duže od 20 sati tjedno na neodređeno ili određeno vrijeme te su prijavljene u evidenciju Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje.

Usavršavanje zaposlenih osoba provodi se prema unaprijed definiranom trajanju i programu te je obveza poslodavca, kao korisnika potpore, na kraju usavršavanja svakoj zaposlenoj osobi, kao polazniku, izdati potvrdu o stečenim kompetencijama.

Program treba biti usklađen sa standardima zanimanja i kompetencija navedenim u Registru HKO.

Osim toga, ključno je da su svi programi neformalnog učenja koji se financiraju kroz predloženu mjeru usklađeni s Hrvatskim kvalifikacijskim okvirom.

Više detalja o ovim mjerama moguće je naći na sljedećoj poveznici: <https://mjere.hr/>

2. VAUČERI ZA OBRAZOVANJE

Od travnja 2022. HZZ provodi sustav obrazovanja putem vaučera. Vaučer predstavlja financijski instrument dodjele javnih sredstava za obrazovanje odraslih. Pri tome korisnik sam bira obrazovni program i pružatelja obrazovanja. Trošak programa obrazovanja u iznosu odobrenog vaučera isplaćuje se izravno odabranom pružatelju usluge obrazovanja. U slučaju da je trošak programa obrazovanja veći od iznosa vaučera, postoji mogućnost da se razlika u visini iznosa podmiri od strane korisnika ili poslodavca. Točan iznos vaučera određuje se ovisno o obrazovnom sektoru ili podsektoru kojem pripada program, ukupnom radnom opterećenju za stjecanje kvalifikacije te satnici programa pri čemu se u obzir uzima broj sati u vođenom procesu učenja i poučavanja, broj sati temeljenih na radu te broj sati temeljenih na samostalnim aktivnostima. Sustav omogućuje stjecanje mikrokvalifikacija i djelomičnih kvalifikacija pri čemu je posebni naglasak stavljen na znanja i vještine koji su potrebni za prelazak na digitalno/zeleno gospodarstvo.

Osnovne značajke sustava vaučera:

- Vještine u ponudi su tražene na tržištu rada i izravno mogu unaprijediti zapošljivost i produktivnost na tržištu rada.
- Korisnik samostalno odabire program koji želi pohađati kao i pružatelja obrazovanja.
- Odobreni vaučer se može aktivirati u roku od 6 mjeseci od datuma odobrenja zahtjeva.
- Sustav je aplikativno podržan te se provodi s minimalnim administriranjem.

- Razvoj sustava vaučera prepoznat je i od strane Europske komisije te su u okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti osigurana značajna financijska sredstva.

Vaučere mogu koristiti nezaposlene i zaposlene osobe prema propisanim uvjetima s navršenih 15 godina života kojima se dodjelom vaučera osigurava stjecanje potrebnih vještina za razvoj karijere, zapošljavanje ili zadržavanje radnog mjesta.

Korisnik može koristiti samo jedan vaučer za obrazovanje financiran sredstvima iz europskih strukturnih i investicijskih fondova te mehanizama za opravak i otpornost.

Za odobravanje vaučera postoje određeni uvjeti a sve detalje najbolje je potražiti na adresi <https://vauceri.hzz.hr/>